

Σωματική έκφραση, πολιτισμός και εκπαίδευση

Ενότητα 3: Η ιστορία του σώματος στη Δύση

- Η εξέλιξη
- Το ιδανικό σώμα
- Το γυναικείο σώμα
- Η μεταμόρφωση του σώματος
- Το «άνοιγμα» του σώματος
- Η εμπορευματοποίηση του σώματος

Βασιλική Ρήγα

Σχολή Ανθρωπιστικών και Κοινωνικών Επιστημών

Τ.Ε.Ε.Α.Π.Η.

Σκοποί ενότητας

- Να συνειδητοποιήσετε το ρόλο που έπαιξε το ανθρώπινο σώμα στην εξέλιξη του ανθρώπου, της κοινωνίας και του κράτους
- Να γνωρίσετε τις διαφορετικές πρακτικές και χρήσεις του σώματος κατά την εξέλιξη του ανθρώπου

Η εξέλιξη

Δημιουργία του Σύμπαντος

10-18 δισ.
εκατ. έτη

Δημιουργία ηλιακού
συστήματος και γης

4,5 δισ. εκατ.
έτη

Τα πρώτα ζωντανά
κύτταρα

3 δισ. εκατ.
έτη

Η εμφάνιση του
ανθρώπου

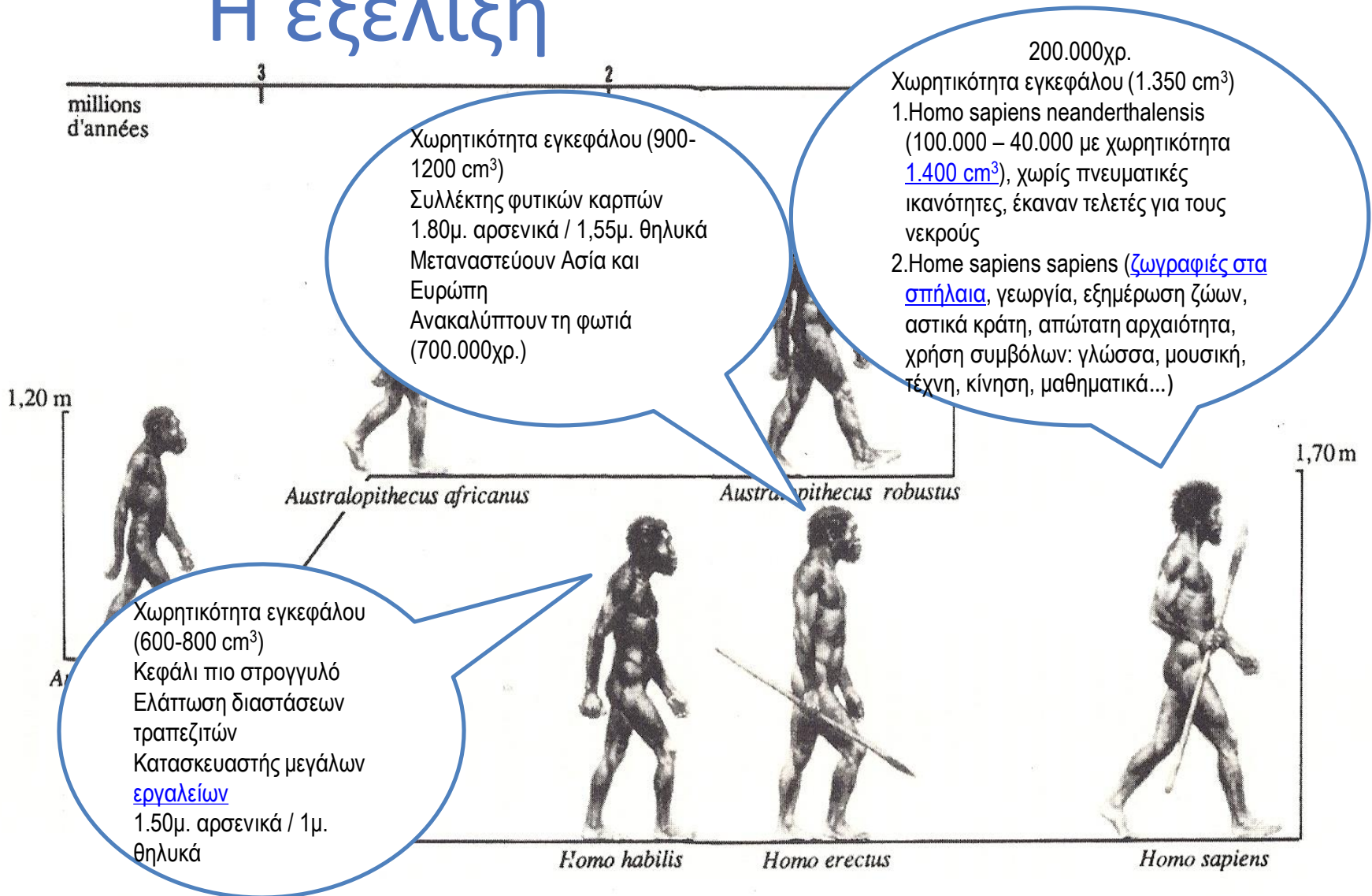
7-8
εκατ. έτη

Australopithecus
afarensis

5-3
εκατ. έτη

Η εξέλιξη

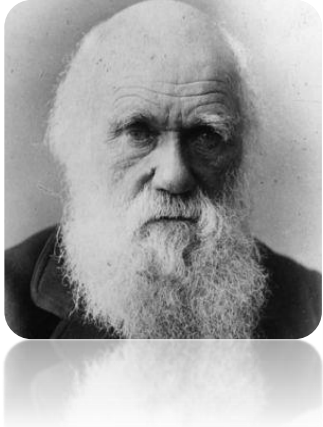
Το γενεαλογικό δέντρο των ανθρωπίδων

Η εξέλιξη

- Η πρώτη επιστημονικά τεκμηριωμένη θεωρία της εξέλιξης των ειδών (1809) από το μεγάλο Γάλλο ζωολόγο Jean-Baptiste Lamarck (1744-1829).
- Η εξέλιξη αποτελεί μία συνεχή πορεία, δεν διακλαδίζεται και δεν σταματάει ποτέ. Δηλαδή ένα είδος ποτέ δεν εξαφανίζεται αλλά μετασχηματίζεται
- Τα είδη διαδέχονται το ένα το άλλο με επακόλουθο μια διαβάθμιση των ζωντανών οργανισμών: από τα απλά (πολύποδα, σκουλήκια) σε πιο πολύπλοκα (έντομα, μαλάκια) και στο πιο τέλειο, τον άνθρωπο

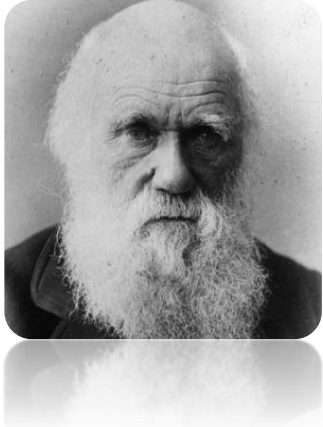
Η εξέλιξη

Η **θεωρία για τη γένεση των ειδών** (1859) από τον Charles Robert Darwin (άγγλος φυσιολόγος και γεωλόγος 1809-1882)

1. Όλα τα είδη έχουν την τάση να αυξάνονται αριθμητικά αλλά υπάρχουν δυνάμεις που διατηρούν τις ισορροπίες των αριθμών (πάλη για επιβίωση)
2. Η εξέλιξη είναι ένα διακλαδιζόμενο δέντρο και είναι θέμα τύχης αν ένας συγκεκριμένο κλάδος θα συνεχίσει ή όχι (φυσική επιλογή)
3. Τίποτα δεν δημιουργείται αυτόματα από μόνο του αλλά μέσα από μια πορεία διαδοχικών αλλαγών προσαρμογής

Η εξέλιξη

- Άλλαξε ριζικά τη θέση του ανθρώπου στη φύση, αντί να τον τοποθετεί στο κέντρο του κόσμου, τον τοποθετούσε στο ίδιο επίπεδο με τα άλλα είδη ζωντανών οργανισμών
- Όλο το φάσμα των γνωστικών ικανοτήτων που διαθέτει ο άνθρωπος υπάρχει ήδη και στα ζώα (μνήμη, αφαίρεση, ικανότητα να αντιλαμβάνεται γενικές ιδέες, αίσθηση του ωραίου, αυτοσυνειδησία)
- Τα επίκτητα γνωρίσματα κληρονομούνται
- Τα είδη παρουσιάζουν ποικιλίες, ράτσες ή υποείδη. Η εμφάνιση ενός καινούργιου είδους (από ένα προγονικό) είναι μια διαδικασία πολύ αργή και βαθμιαία, περίπου 14.000 γενιές

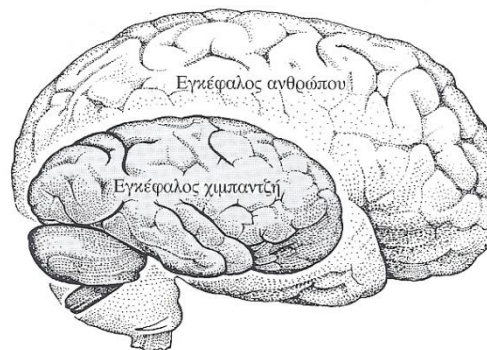
Η εξέλιξη

Η κοινή προέλευση των ειδών

1. Ο παγκόσμιος γενετικός κώδικας
2. Το ενιαίο βιοχημικό και φυσιολογικό πλαίσιο των πιο βασικών βιομορίων (πρωτεΐνες, υδατάνθρακες, λίπη)
3. Η επεξηγηματική βιομετρία (κοινής προέλευσης όργανα)
4. Η αποκάλυψη πρόσφατων στοιχείων λογικής και σκέψης σε εξελικτικά συγγενικά μας είδη (χιμπαντζήδες, γορίλες)
5. Η προοδευτική πολυπλοκότητα του γονιδιώματος των ειδών
6. Οι αποκαλύψεις του παλαιοντολογικού αρχείου
7. Η δυνατότητα γενετικού ανασυνδυασμού (γενετικά τροποποιημένοι οργανισμοί)

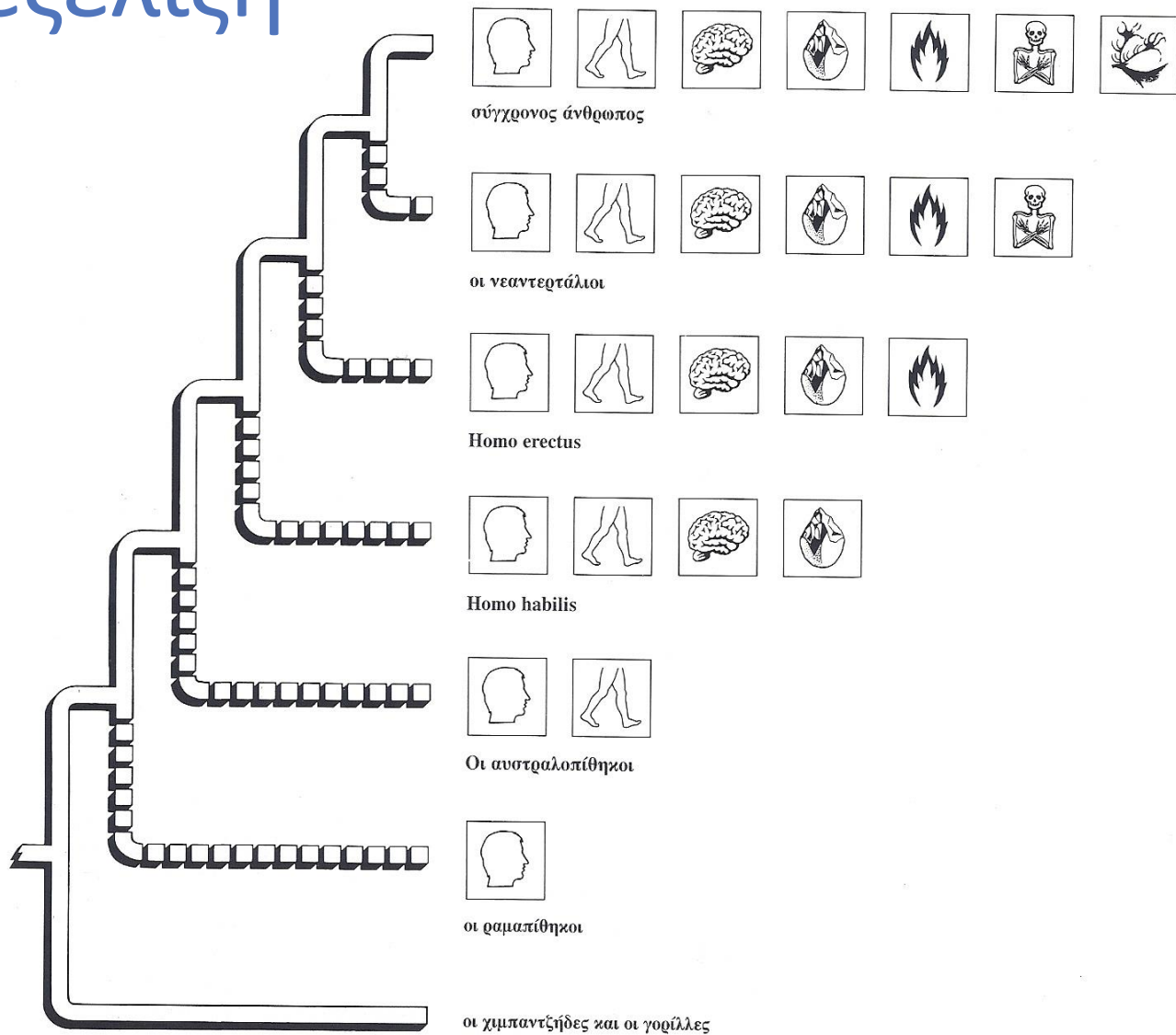

Η εξέλιξη

Έμβryo χιμπατζή	Ανθρώπινο έμβryo
Ο εγκέφαλος αντιπροσωπεύει το 40% του βάρους που θα φτάσει στην ενηλικίωση	Ο εγκέφαλος αντιπροσωπεύει το 23% του βάρους που θα φτάσει στην ενηλικίωση
Ο μέσος όρος όγκου του εγκεφάλου του ενηλίκου είναι 400cm ³	Ο μέσος όρος όγκου του εγκεφάλου του ενηλίκου είναι 1.350cm ³
Η οστέωση είναι πολύ πιο γρήγορη	Τα δάκτυλα και τα άκρα των οστών είναι ακόμη σε χόνδρινη κατάσταση κατά τη γέννηση
Αρχίζει να περπατά γύρω στους 6 μήνες	Αρχίζει να περπατά γύρω στους 12 μήνες
Βγάζει τα πρώτα του δόντια γύρω στους 3-13 μήνες	Βγάζει τα πρώτα του δόντια γύρω στους 6-24 μήνες
Η περίοδος της εφηβείας ξεκινά στα 9 χρόνια	Η περίοδος της εφηβείας ξεκινά στα 13 χρόνια
Η περίοδος ανάπτυξης σταματά στα 11 χρόνια (διάρκεια ζωής 45 χρόνια)	Η περίοδος ανάπτυξης δεν σταματά πριν από τα 20 χρόνια

Η εξέλιξη

Η θέση του ανθρώπου στην εξέλιξη

Η εξέλιξη

- Το DNA δεν μπορεί να αντιγράψει τον εαυτό του τέλεια και κάνει λάθη. Η εξέλιξη συμβαίνει γιατί αυτά τα λάθη περνούν στην επόμενη γενιά ως νέα εξελικτικά χαρακτηριστικά. Αν τα νέα αυτά χαρακτηριστικά ενισχύουν τη δυνατότητα ενός οργανισμού να επιβιώνει, τότε παραμένουν και διαιωνίζονται. Πρόκειται για τα αποκαλούμενα «επιτυχημένα λάθη» πάνω στα οποία βασίζεται η εξέλιξη
- Στην περίπτωση του ανθρώπου υπάρχει ένας σημαντικός παράγοντας που διαμορφώνει το εξελικτικό μέλλον και αυτός είναι η **συμπεριφορά**. Μια αλλαγή στο μυαλό μου μπορεί να αλλάξει το εξελικτικό μας μέλλον και κανένα ζώο δεν μπορεί να το κάνει αυτό

Η εξέλιξη

- Στο ανθρώπινο είδος δεν υπάρχουν υποείδη και κατά συνέπεια ούτε φυλές
- Δεν μπορούμε να υποθέσουμε ότι ορισμένες φυλές είναι πιο «εξελιγμένες» από άλλες με τη σημασία της προόδου της εξέλιξης
- Η γενετική διαφοροποίηση μεταξύ των ανθρώπινων φυλών είναι ισχνή και εξηγείται κατά μεγάλο μέρος από τυχαίες διαδικασίες μετανάστευσης των πληθυσμών και όχι από τη φυσική επιλογή
- Οι απόψεις για φυλές «άσπρη», «κίτρινη», «μαύρη» δεν έχουν μεγάλη βιολογική αξία, γιατί το μεγαλύτερο τμήμα της γενετικής ποικιλίας παρατηρείται ανάμεσα σε άτομα της ίδια φυλής
- Ο Δαρβινισμός συνδέθηκε με την υποστήριξη της καπιταλιστικής κοινωνίας (τα όντα είναι εκ φύσεως άνισα γιατί έχουν διαφορετικές ικανότητες, ανώτερες ή κατώτερες), με ρατσιστικές ιδέες και με την ευγονική

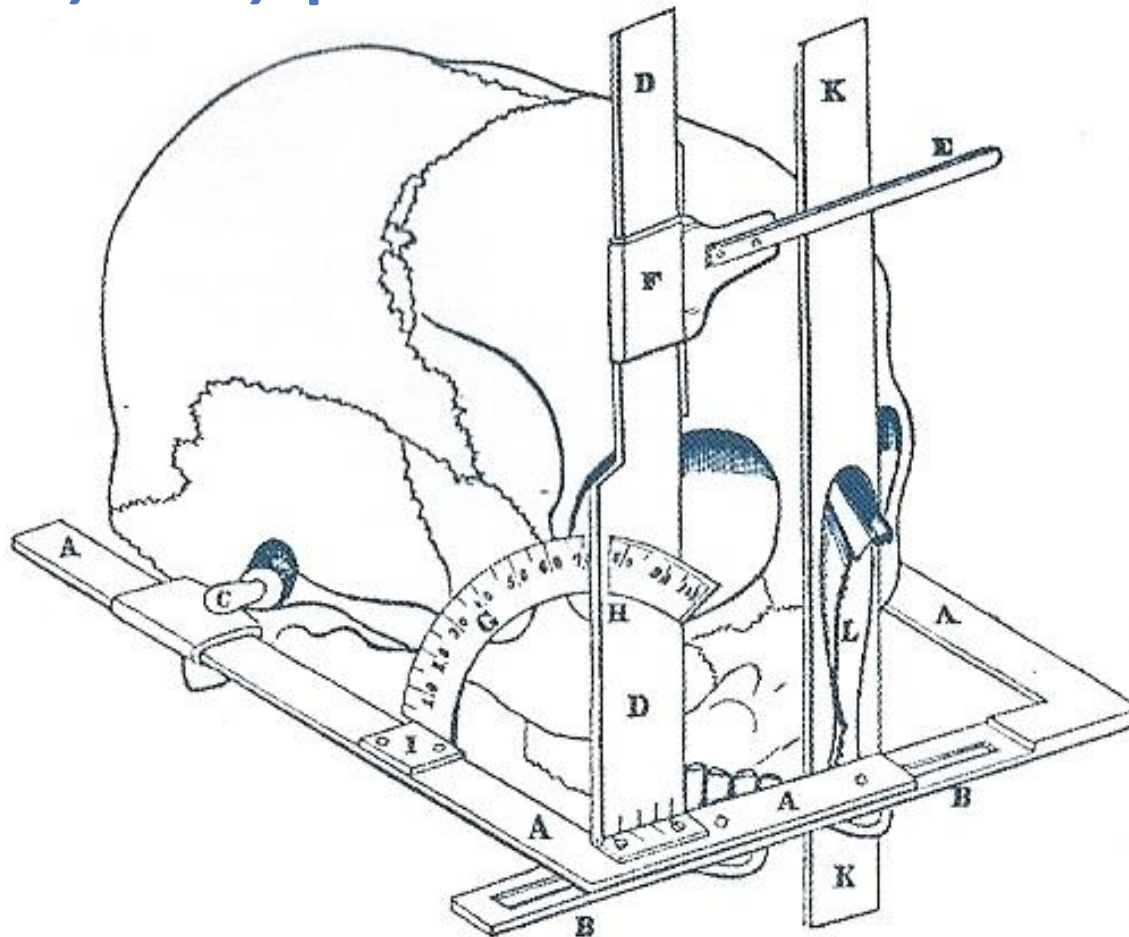
Η εξέλιξη

Ευγονική

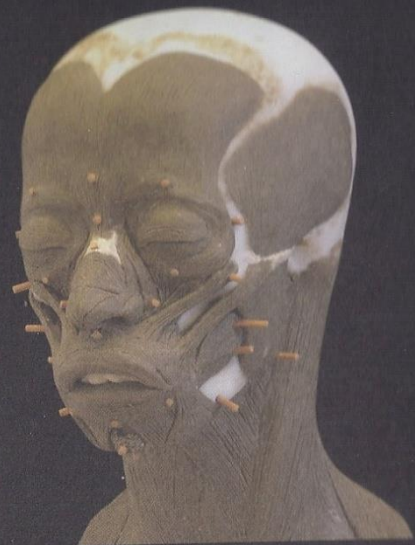
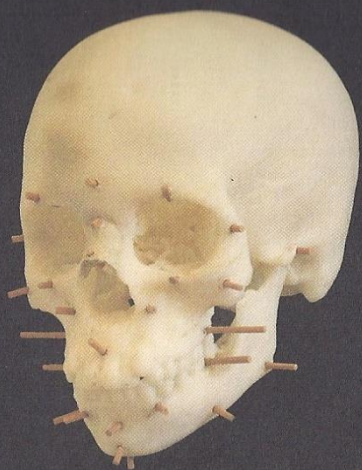
- Θεμελιώθηκε το 1883 από τον Francis Galton (1822-1911), (εξάδελφο του Δαρβίνου)
- Σκοπός: να «βελτιώσει την ανθρώπινη φυλή» με βάση έναν ιδανικό τύπο ενθαρρύνοντας την αναπαραγωγή των πιο προικισμένων ατόμων (π.χ. ερευνητών, διοικούντων)
- Στο όνομα του ευγονισμού είχαν στερηθεί στις ΗΠΑ (μεταξύ 1900-1940) περίπου 36.000 άτομα: διανοητικά ασθενείς, περιθωριακοί, άτομα αβοήθητα εσώκλειστα σε κάποια ψυχιατρεία
- Υιοθετήθηκε από τον Χίτλερ (θεμελίωσε το ρατσιστικό κράτος και το δόγμα «ο αγώνας των φυλών»). Ο φόβος ανάμιξης με κατώτερα, μιανρά και μολυσματικά στοιχεία γίνεται το ιδεολογικό υπόβαθρο για την εφαρμογή πρακτικών εξόντωσης του διαφορετικού (εβραίοι, ομοφυλόφιλοι, Τσιγγάνοι, διανοητικά πάσχοντες). Από το 1931 τα βιβλία με φωτογραφίες για την εκπαίδευση της νεολαίας παρουσίαζαν τον παρακάτω [τύπο](#)
- Επιστημονικός ρατσισμός

Η εξέλιξη

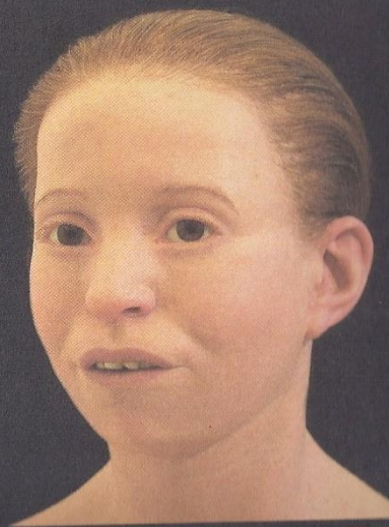
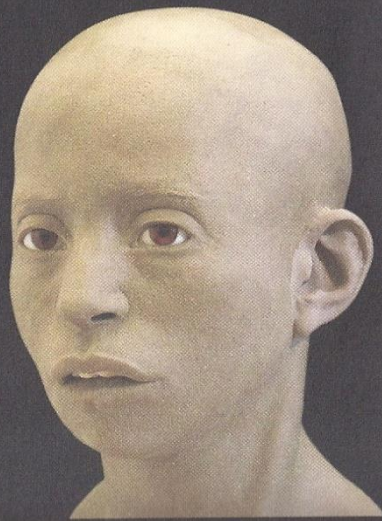
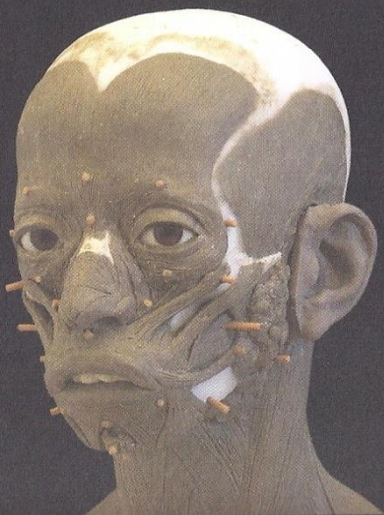

Τυπικό ανθρωπομετρικό όργανο στις αρχές του 19^{ου} αιώνα, το οποίο χρησιμοποιήθηκε για τη μέτρηση του ανθρώπινου κρανίου γιατί πίστευαν ότι η παράμετρος αυτή αποκάλυπτε φυλετικά χαρακτηριστικά

Το 1994 στο εργοτάξιο του ΜΕΤΡΟ ξαφνικά αποκαλύπτεται ένα σημαντικό αρχαιολογικό εύρημα, ένας ομαδικός τάφος. Ένα παιδικό κρανίο έρχεται στο φως σε άριστη κατάσταση. Σπάνια διατηρούνται η οδοντοφυΐα και οι γνάθοι ακέραιες. Ο υπεύθυνος της διεπιστημονικής ομάδας επικοινωνεί με ειδικό γλύπτη στη Σουηδία. Σε λίγο καιρό η Μύρτις ταξιδεύει με προορισμό τη βόρεια Ευρώπη, όπου, με ειδική τεχνική, θα ξαναζωντανέψει...

In 1994 the METRO works progress feverishly, when suddenly an important archaeological finding, a mass grave is discovered. The skull of a young girl is conserved and it is in excellent condition. The dentition and jaws are rarely preserved intact. The head of the interdisciplinary team communicates directly with a modeler sculptor in Sweden. Before long Myrtis travels to northern Europe, where, with special care, she will come back to life ...

Παράλληλα κείμενα (η εξέλιξη)

1. Documentary - BBC *How Art Made The World 1 - More Human Than Human*.

<https://www.youtube.com/watch?v=mKqJUW7ae8M>

2. Sellier, M. (2008). *Mon petit quai Branly*. Paris: Grandpalais.
3. Ντάρβιν, Κ. (1974). *Η καταγωγή των ειδών*. Αθήνα: Γκοβόστη.

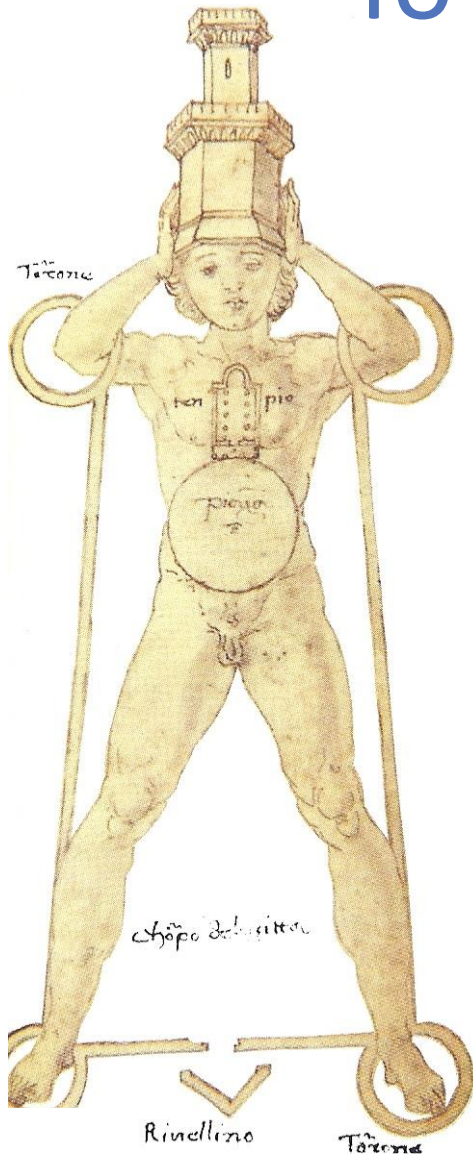
Το ιδανικό σώμα

- Πριν την αρχαϊκή εποχή η εικόνα του σώματος ήταν συμβολική και δεν συνδεόταν με τη δυϊστική αντίληψη που ξεκίνησε με το τέλος της αρχαϊκής εποχής (ύλη – πνεύμα, σώμα – πνεύμα και ψυχή)
- Από τον 5^ο αιώνα π.Χ. η ελληνική σκέψη, που ήταν καθαρά γεωμετρική, προβάλλει ένα σώμα που δεν σχετίζεται τόσο με τη θρησκεία αλλά με τη συμμετρία, τις αναλογίες, το μέτρο, τους αριθμούς
- Ο άνθρωπος είναι ο κανόνας και το μέτρο για όλα (Πρωταγόρας)
- Πολλοί πιστεύουν ότι η τελειότητα στις αρχιτεκτονικές φόρμες προέρχεται από την ανθρώπινη αναλογία

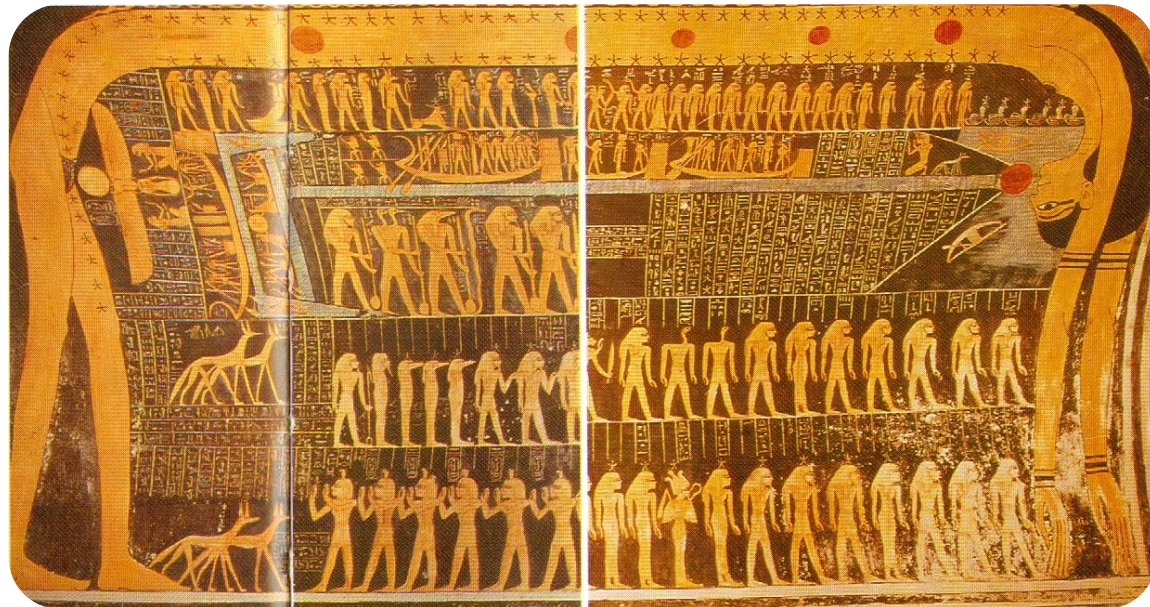
Το ιδανικό σώμα

- Πάνω στις αναλογίες του σώματος οι Έλληνες στήριξαν και τις κατασκευές των πόλεων
- Οι αρχιτέκτονες της Αναγέννησης, στηριζόμενοι στην εικόνα των Ελλήνων για την ιδανική πόλη, προσπάθησαν να εφαρμόζουν τις αναλογίες του σώματος στην οργάνωση μιας πόλης (π.χ. ο αρχιτέκτονας Francesco di Giorgio Martini σχεδίασε το πλάνο μιας ιδανικής πόλης: στο κέντρο στον ομφαλό βρίσκεται η πλατεία, η εκκλησία στην καρδιά και το παλάτι του κυβερνήτη στο κεφάλι)

Το ιδανικό σώμα

- Η ομορφιά για τους Έλληνες είναι η αρμονία ανάμεσα στον άνθρωπο και το σύμπαν. Είναι η σχέση του ενός με τους πολλούς (όπως σε ένα Κράτος), είναι η ενότητα του σώματος και η ενότητα της κοινωνίας
- Στην αιγυπτιακή μυθολογία υπάρχει η θεά Nout που είναι το σύμπαν. Το σώμα της είναι σκεπασμένο με άστρα. Το βράδυ καταπίνει τον ήλιο και τον βγάζει την ημέρα από το αιδούιο

Νουτ, τοιχογραφία στον τάφο του Ραμσή VI, στην κοιλάδα των Βασιλιάδων, Αίγυπτος

Το ιδανικό σώμα

- Αντίθετα από την αιγυπτιακή τέχνη που βασίστηκε στην κατάτμηση του σώματος, η ελληνική τέχνη βλέπει τη στάση στο σύνολό της, στηρίζεται στις διαγώνιους (από το κοίλο στο λαιμό, στο ένα στήθος, μετά στο άλλο, μετά στον ομφαλό, μετά στη σύνδεση του μηρού)
- Η έννοια της τέχνης για την τέχνη δεν υπήρχε στη συνείδηση των Ελλήνων. Η ίδια λέξη είναι για την τέχνη και την τεχνική
- Ο θαυμασμός για το σώμα δεν ήταν κάτι το μοναδικό στην αρχαία Ελλάδα, αλλά κανένας άλλος πολιτισμός, δεν του έδωσε τέτοια αξία όσο ο ελληνικός

Το ιδανικό σώμα

- Ο Δορυφόρος του Πολυκλήτη (5^{ος} π.Χ.), χαρακτηρίζεται από τη γεωμετρία και λέγεται «κανόν» γιατί για αρκετό καιρό θεωρούνταν ως μοντέλο τέλει των αναλογιών

Το ιδανικό σώμα

- Στην [αιγυπτιακή τέχνη](#), οι διαστάσεις και θέσεις του σώματος ήταν συγκεκριμένες και καθορίζονταν από ένα πλέγμα (με τετραγωνάκια). Στο σώμα υπάρχει στροφή με το κεφάλι και τα χέρια να κοιτούν προς τα πλάι ενώ το στήθος και οι ώμοι εμπρός (σχέση, ιστορίες, επανάληψη). Αυτό το σύστημα αναλογιών, το ίδιο για όλα τα σώματα, είναι και ένδειξη όχι του εφήμερου σώματος αλλά του αιώνιου
- Από τα πιο παλιά ανθρωπόμορφα είδωλα είναι το ξόανο (ξέω, ξύνω). Τα χέρια και τα πόδια είναι κολλημένα στον κορμό

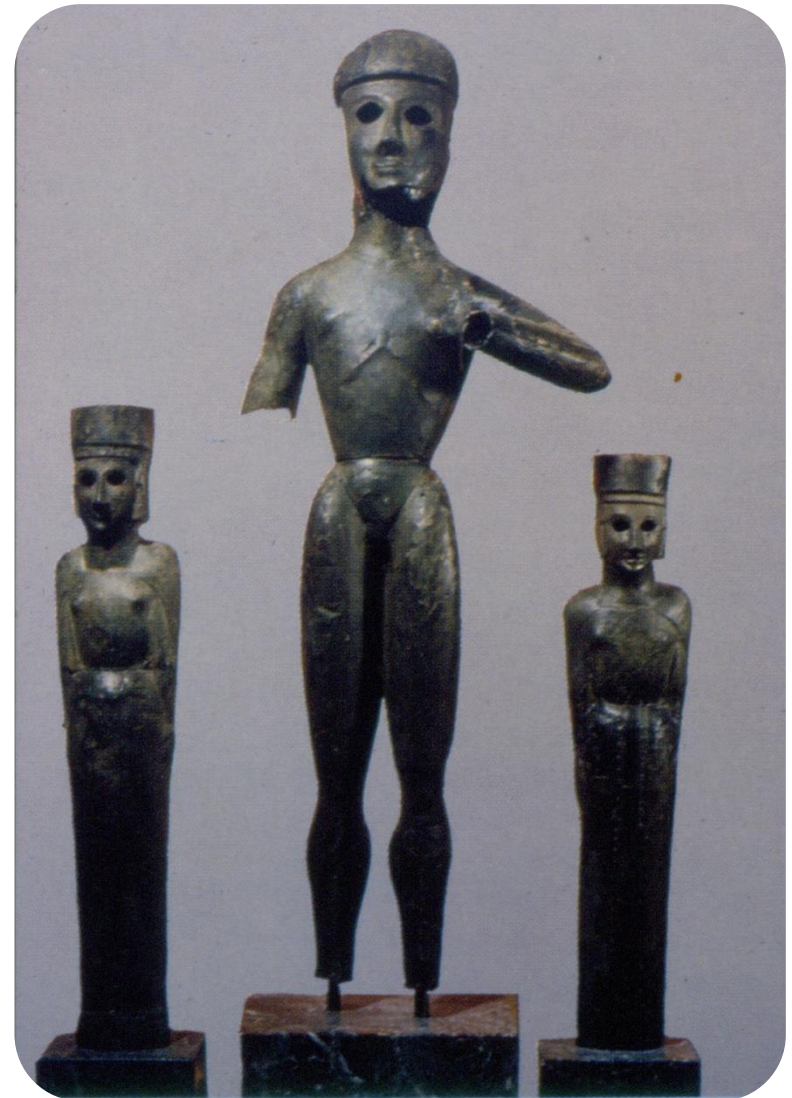
Το ιδανικό σώμα

Χάλκινα αγαλματίδια από το ναό του Απόλλωνα στη Δρήρο (Γεωμετρική και Ανατολίζουσα περίοδος 7ος αι. π.Χ.). Μουσείο Ηρακλείου

Δείχνουν τη επιρροή από την Αίγυπτο και την επίδραση της αιγυπτιακής τέχνης στην εξέλιξη της Κρητικής μικρογλυπτικής

Είναι τα παλαιότερα στον ελληνικό χώρο, που κατασκευάστηκαν με σφυρηλάτηση

Είναι πιο στρογγυλά και ογκώδη, καθώς έχει ήδη ξεκινήσει να αναπτύσσεται στην τέχνη η αρχαϊκή ανθρώπινη μορφή με την απόδοση ανατομικών λεπτομερειών και το φυσικό ρεαλισμό

Το ιδανικό σώμα

- Οι άνδρες (αντίθετα από τις γυναίκες) είναι εντελώς γυμνοί από την αρχαϊκή κιόλας περίοδο
 - Η ελληνική τέχνη του γυμνού σώματος επικεντρώθηκε στην ανδρική μορφή, επειδή η γυμνή γυναίκα δεν ήταν κοινωνικά αποδεκτή, και έτσι οι γλύπτες προσπάθησαν να δείξουν το σώμα της γυναίκας, κυρίως μέσα από πέπλα, αναδεικνύοντας με αυτό τον τρόπο τον ερωτισμό. Στον ελληνικό πολιτισμό γυμνές γυναίκες έχουμε στα πλαίσια της λατρείας (θεές, νύμφες), σαν σύμβολα της γονιμότητας και της αναπαραγωγής
 - Η εικόνα του γυμνού αθλητή, που συλλαμβάνεται κατά τη στιγμή πριν από την απελευθέρωση του δίσκου, συμβολίζει τη σύνθεση της ισορροπίας και του ρυθμού, τη δύναμη και τη δράση ([Ο δισκοβόλος του Μύρωνα](#))
-

Το ιδανικό σώμα

- Η Αφροδίτης της Κνίδου (του Πραξιτέλη, 350-340 π.Χ.) είναι από τα πρώτα γλυπτά γυναικείας φιγούρας εντελώς γυμνή και σε φυσικό μέγεθος

Το ιδανικό σώμα

- Στα αγάλματα της κλασικής Ελλάδας (479-323 π.Χ.) και της Αναγέννησης τα γενετικά όργανα δεν έχουν τη φυσική διάσταση και μοιάζουν σαν ένα σφάλμα (το λάθος του κανόνα), ενώ τα γυναικεία δεν εμφανίζονται

Το ιδανικό σώμα

Χάλκινο άγαλμα του Δία ή του Ποσειδώνα (460 π.Χ.).
Δείγμα αυστηρού ρυθμού της αρχαίας ελληνικής πλαστικής

Ο Δαβίδ του Μιχαήλ Άγγελου (1501-1504)

Το ιδανικό σώμα

- Τα έργα που συνδέονταν με τη γονιμότητα παρουσίαζαν το αντρικό μόριο πάντα σε στύση και σε υπερφυσικό μέγεθος (βλ. Πρίαπος)

Cerne Abbas Giant

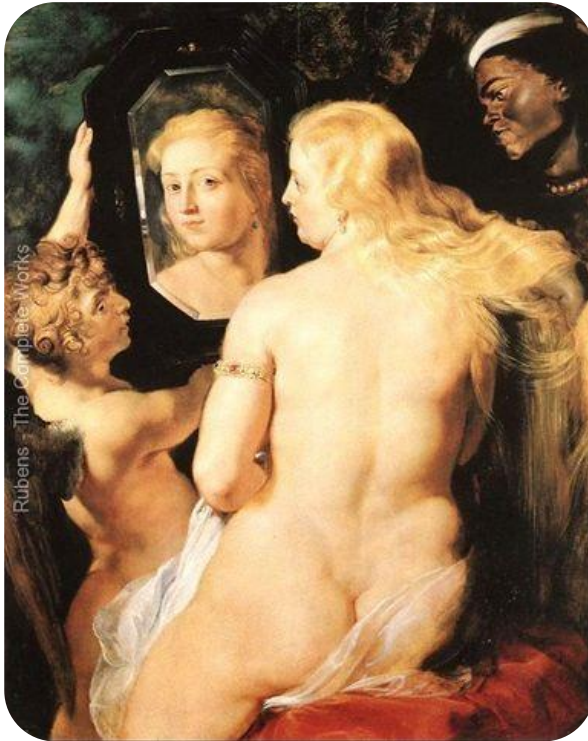
Το ιδανικό σώμα

- Η διαφοροποίηση του γυναικείου από το αντρικό σώμα γίνεται και με το χρωματισμό (π.χ. στα αγγεία). Μαύρο για άντρες και λευκό για γυναίκες (Στην Αίγυπτο οι άντρες παρουσιάζονταν με κόκκινη ώχρα και οι γυναίκες με κίτρινη)

Το ιδανικό σώμα

- Την εποχή του Μπαρόκ συναντάμε το πληθωρικό, υπερβολικά μυώδη σώμα για τους άντρες και το λιπαρό σώμα για τις γυναίκες

Peter Paul Rubens, *Venus at a Mirror*, c. 1615

Peter Paul Rubens, *The Triumph of the Victory*, c. 1614

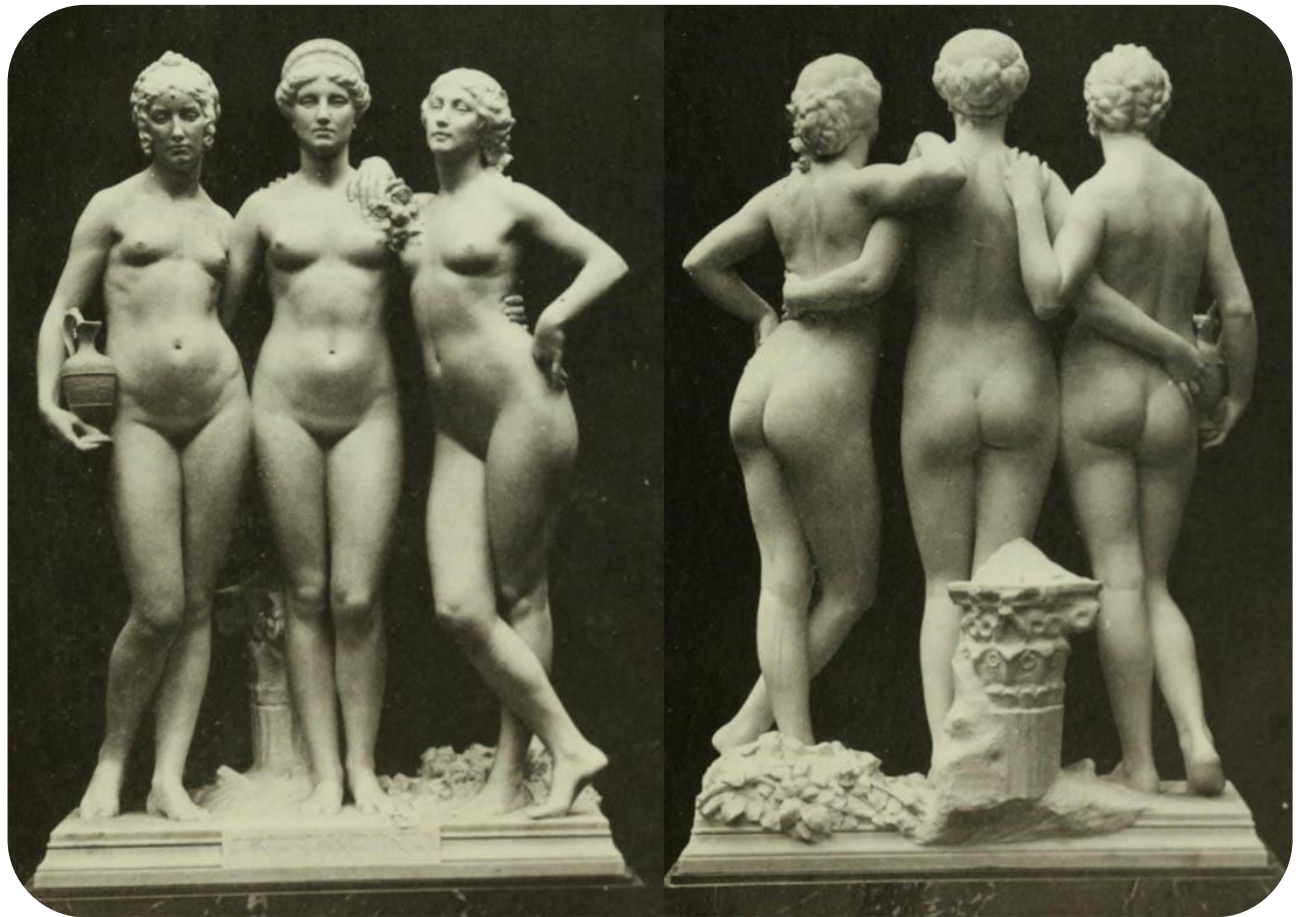
Το ιδανικό σώμα

Οι τρεις χάριτες του P. Richer αντιπροσωπεύουν τις τρεις μεγάλες εποχές στην τέχνη: την αρχαιότητα, την αναγέννηση και τη σύγχρονη εποχή

Η γυναίκα της **αρχαιότητας** παρουσιάζεται με λιτές φόρμες, αρμονικές και απόλυτα ισορροπημένες δημιουργώντας το ιδανικό θηλυκό. Το στήθος είναι σωστά ανεπτυγμένο. Η κοιλιά προβάλλει λίγο, όπως και το ηβικό οστό. Η λεκάνη είναι ελαφρώς κεκλιμένη. Οι ώμοι είναι στρογγυλοί, δυνατοί στο σωστό ύψος

Στη γυναίκα της **αναγέννησης** (αριστερά) οι ώμοι κρέμονται, το στήθος είναι φτωχό και σε μικρό μέγεθος. Η κοιλιά και το ηβικό οστό προβάλλουν έντονα

Στη **σύγχρονη** γυναίκα το στήθος είναι πιο πλούσιο και η κεκλιμένη λεκάνη ισοπεδώνει την κοιλιά

Paul Marie Louis Pierre Richer (1849-1933) - Tres In Una, c.1913. École des Beaux-Arts, Paris

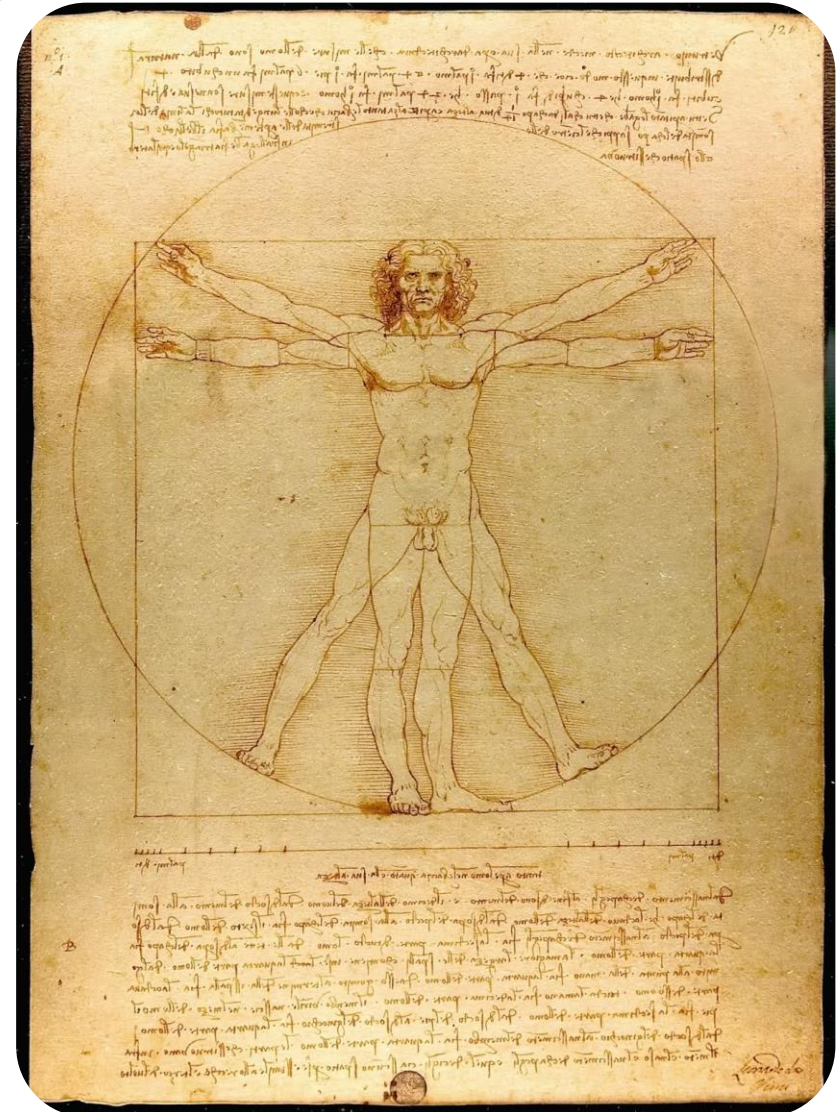
Το ιδανικό σώμα

- Η ελληνική θεωρία των αναλογιών επηρέασε την Αναγέννηση. Η έννοια του ωραίου έχει αλλάξει, ενώ για τους Έλληνες είναι αφηρημένη και δεν χρειάζεται να βρεις κάτι αντίστοιχο στη φύση, στην Αναγέννηση την ψάχνουν ορθολογικά και αρχίζουν να μετρούν ξανά το σώμα (π.χ. Ο Leonardo Da Vinci στο έργο του Ο Άνθρωπος του Βιτρούβιου, 1490).

Το ιδανικό σώμα

Ο Κανόνας των Αναλογιών

- Το μήκος των χεριών ενός άντρα σε διάταση είναι ίσο με το ύψος του
- η απόσταση από την γραμμή των μαλλιών ως την κορυφή του στήθους είναι το ένα-έβδομο του ύψους του άνδρα
- η απόσταση από την κορυφή του κεφαλιού ως τις θηλές είναι το ένα-τέταρτο του ύψους του άνδρα
- το μέγιστο πλάτος των ώμων είναι το ένα-τέταρτο του ύψους του άνδρα
- η απόσταση από το αγκώνα ως την άκρη του χεριού είναι το ένα-πέμπτο του ύψους του άνδρα
- η απόσταση από τον αγκώνα ως την μασχάλη είναι το ένα-όγδοο του ύψους του άνδρα
- το μήκος του χεριού είναι ένα-δέκατο του ύψους ενός άνδρα
- η απόσταση από την άκρη του πηγουνιού ως την μύτη είναι το ένα- τρίτο του μήκους του προσώπου
- η απόσταση της γραμμής των μαλλιών ως τα φρύδια είναι το ένα- τρίτο του μήκους του προσώπου
- το μήκος του αυτιού είναι το ένα- τρίτο του μήκους του προσώπου
- μια παλάμη έχει πλάτος τεσσάρων δακτύλων
- ένα πόδι έχει πλάτος τέσσερις παλάμες
- ένας πήχυς έχει πλάτος έξι παλάμες
- το ύψος ενός ανθρώπου είναι τέσσερις πήχεις (24 παλάμες)
- μια δρασκελιά είναι τέσσερις πήχεις

Το ιδανικό σώμα

Giorgio De Chirico, Hector et Andromaque
1917. Coll. part, Milan

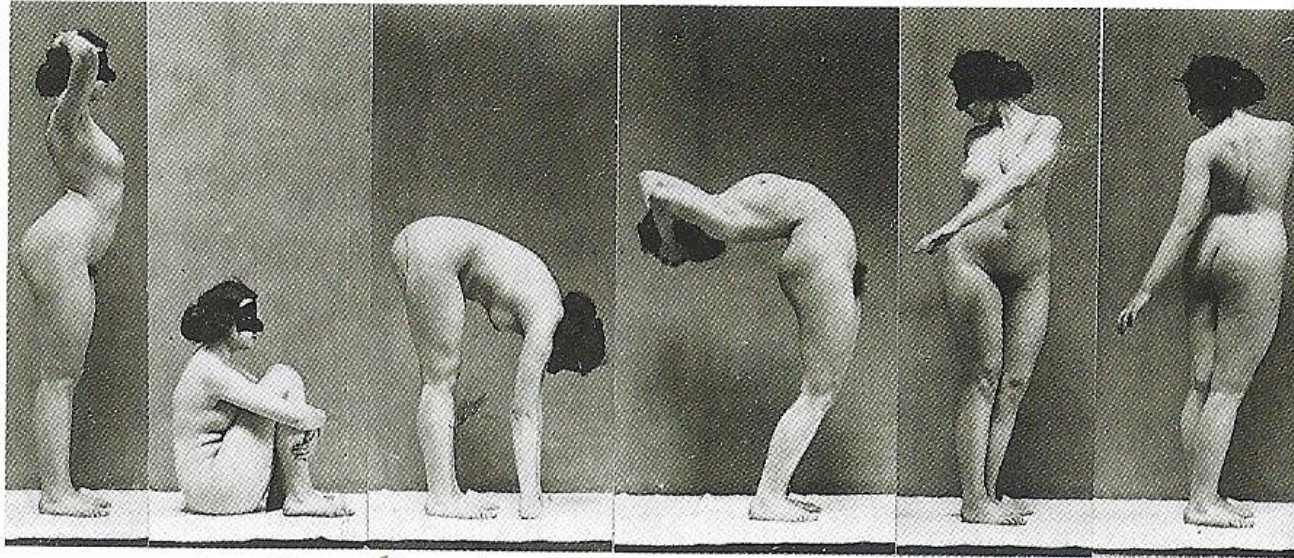

Το ιδανικό σώμα

- Οι ζωγράφοι του 16^{ου} και 17^{ου} αιώνα αντιδρούν πλέον στο ιδανικό σώμα και δεν φοβούνται να δείξουν τις δυσαναλογίες. Το 19^ο αιώνα η θεωρία των αναλογιών εγκαταλείπεται και τώρα ξεκινάει μια πιο συστηματική εξερεύνηση του σώματος μέσω της επιστήμης
 - Με τη βοήθεια της στατιστικής το 1848 ο βέλγος μαθηματικός Adolphe Quetelet προτείνει τη θεωρία de l'homme moyen. Οι ανθρωπολόγοι προσπαθούν να μειώσουν τις διαφοροποιήσεις στο ανθρώπινο σώμα και να τις μεταφράσουν σε αριθμούς. Τελειοποιούν τη μέθοδο της **ανθρωπομετρίας** και μέσα του 19^{ου} αι. βγαίνει το πρώτο πορτραίτο του μέσου ανθρώπου. Οι μετρήσεις αυτές χρησιμεύουν σήμερα στους σχεδιαστές και τους μηχανικούς, σε πολλούς τομείς, από τα αυτοκίνητα, τις μηχανές μέχρι και τα παγκάκια, τις καρέκλες, τα ρούχα, τα πιλοτήρια κ.λπ.
-

Το ιδανικό σώμα

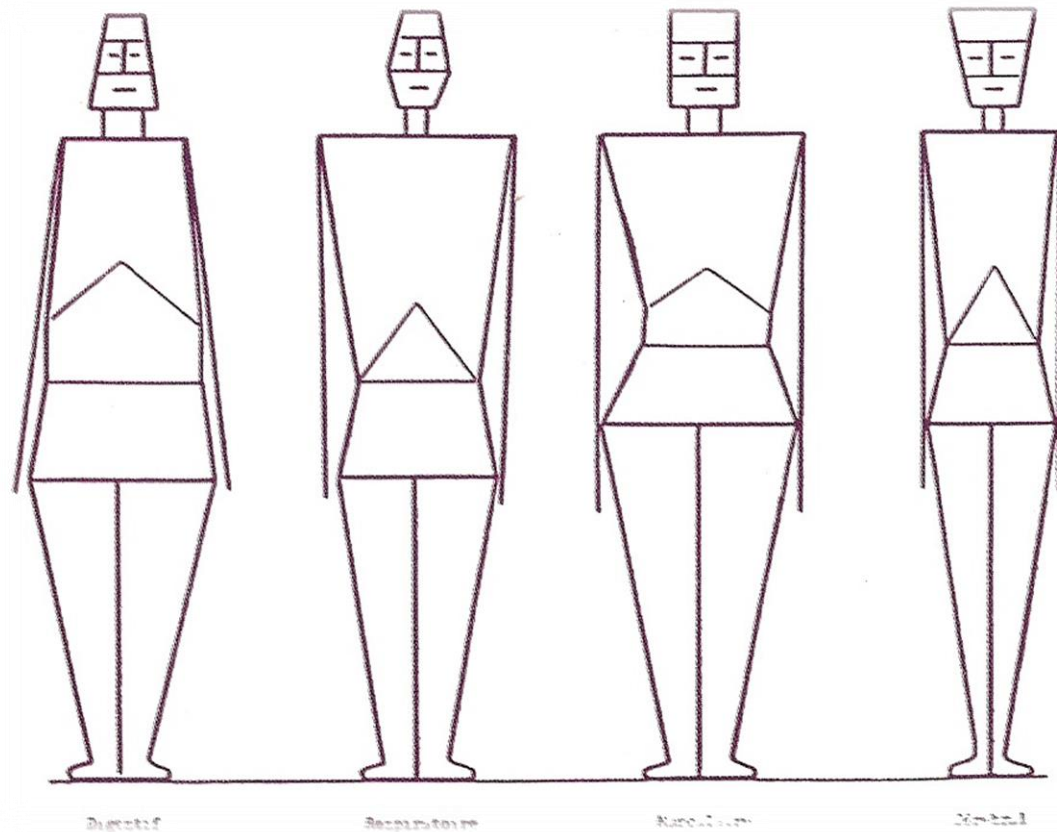
Nom *Mlle Taylor* Age *18 ans*
 Nationalité *Autrichienne* Date *1er Juin*

Hauteur au doigt du doigt	Vertex.....	166,5	Glissière	Hauteur tête	22
	Fourchette sternale.....	137,3			
	ombrel.....	100,3	Ruban métrique	Circonférence: Thorax au-dessous des seins dans le repos respiratoire Circonférence des hanches au niveau du trochantère	79
	Épine iliaque ant ^{re} et sup ^{re}	95,6			205
	Grand Trochantère (Dehors).....	88,7			73
	Bas du pubis.....	H 86,4 B 81,8			

Paul Richer, Fiche anthropométrique, 1915. Département de Morphologie, Ensba, Paris

Το ιδανικό σώμα

- Στις αρχές του 20^{ου} αι. αυτή η γεωμετροποίηση του σώματος, η οποία συμβαδίζει με τον κυβισμό στην τέχνη, οδηγεί στην κατηγοριοποίηση του ανθρώπινου σώματος σε 4 μορφολογικούς τύπους και σε φυλές

Dr. A. Thooris, Les quatre types morphologiques fondamentaux, in La vie par le stade, Paris, 1924

Το ιδανικό σώμα

- Η έννοια του ιδανικού τύπου δεν είναι καινούργια. Η ερωτική ινδική λογοτεχνία του 5^{ου} αι. κατηγοριοποιεί τις γυναίκες με βάση τη μορφολογία τους. Επίσης, όλα τα έργα τέχνης αναδεικνύουν κάποιους συγκεκριμένους τύπους και γίνονται υπογραφή του καλλιτέχνη και της εποχής (π.χ. ο ανδρικός τύπος του Μιχαλάγγελου, του Ρενουά κ.λπ.)
- Η αντίληψη ότι η κοινωνική παρέκκλιση συμβαδίζει με τη σωματική διαφορετικότητα αποτυπώθηκε με διάφορες μορφές και στηρίχθηκε στην ανθρωπομετρία

Το ιδανικό σώμα

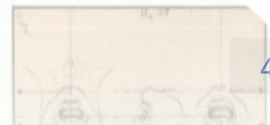
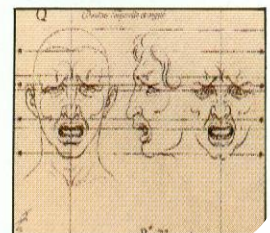
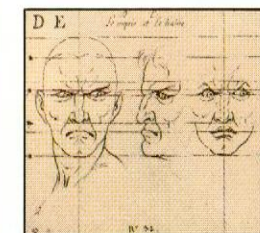
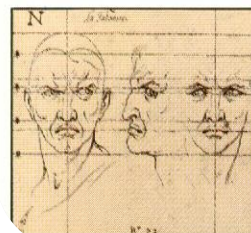
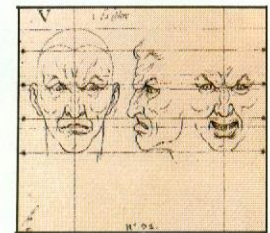
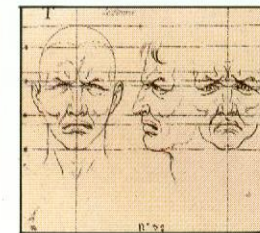
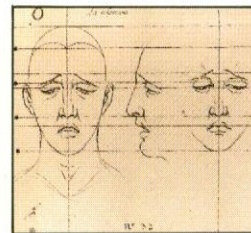
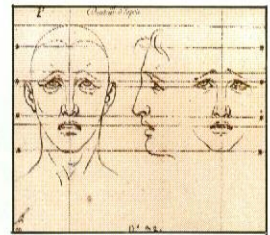
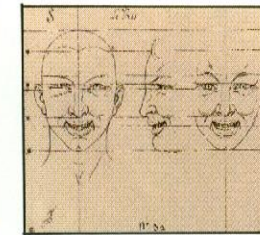
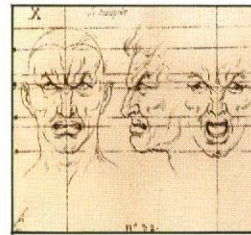
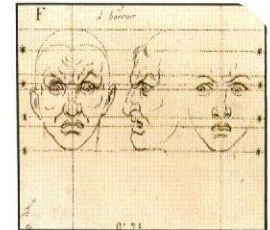
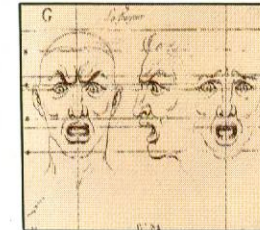
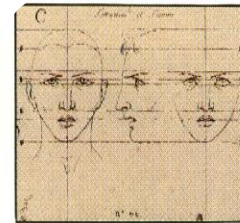
- Η βιομηχανία του θεάματος, κατά τον 18^ο και τον 19^ο αι., μέσα από τις δημόσιες εκθέσεις τεράτων μετέτρεψε τα παραμορφωμένα σώματα σε πηγή κέρδους

Julia Pastrana (1834- 1860)

Το ιδανικό σώμα

- Η μελέτη του σώματος οδήγησε στη μελέτη του συναισθήματος, των εκφράσεων του προσώπου και των χειρονομιών και κυρίως των ανθρώπων με ψυχολογικά προβλήματα
- Ο επίσημος ζωγράφος του Λουδοβίκου XIV, ο Charles Le Brun, παρουσίασε σε ένα συνέδριο το 1668 *L'expression générale et particulière*. Στηρίχθηκε στη μηχανική θεωρία του Καρτέσιου και ζωγράφισε μια σειρά από 23 κεφάλια ξεκινώντας από την έκφραση της ηρεμίας (από την οργή στην ελπίδα, περνώντας από την τρομάρα, το γέλιο, το μίσος) δείχνοντας πώς η κατάσταση της ψυχής επηρεάζει του μύες του προσώπου

Το ιδανικό σώμα

- Σιγά σιγά μέσα από τα μορφολογικά χαρακτηριστικά των χαρακτήρων, το 1875, ο Ιταλός εγκληματολόγος Cesare Lombroso, έφτασε να ορίσει τον «άνθρωπο εγκληματία». Μετά από μελέτες στα εξωτερικά χαρακτηριστικά των κρανίων και του κεφαλιού εγκληματιών, θεώρησε ότι μπορούμε να τους εντοπίσουμε από τα χαρακτηριστικά του κεφαλιού τους προτού καν εκδηλώσουν εγκληματική συμπεριφορά. Αυτή η έρευνα συνεχίζεται μέχρι σήμερα με την ανάπτυξη του «Φυσιογνωμισμού»

Το ιδανικό σώμα

Ο Alphonse Bertillon, (1853-1914) ήταν Γάλλος εγκληματολόγος. Το 1870 οργάνωσε το πρώτο εργαστήριο της αστυνομίας για την ταυτοποίηση των εγκληματιών και δημιούργησε το σύστημα ανθρωπομετρίας για τα τμήματα μητρών (γνωστό ως système Bertillon ή bertillonage), το οποίο υιοθετήθηκε από όλη την Ευρώπη και την Αμερική και χρησιμοποιήθηκε μέχρι το 1970

<http://criminocorpus.revues.org/2716>

Alphonse Bertillon, Tableau synoptique, Photographie coll. Jean Henri

Το ιδανικό σώμα

Το σώμα συνεχίζει να μεταμορφώνεται και στις αρχές του 20^{ου} αι. και η εικόνα του είναι αντικείμενο πολλών πειραματισμών. Η έλλειψη κοινής κλίμακας για την αποτύπωση της ανθρώπινης φιγούρας δείχνει αφορμή για διάφορους πειραματισμούς...

Willem de Kooning (American, born the Netherlands. 1904–1997), Woman, I, 1950-52, Moma, New York

Παράλληλα κείμενα (το ιδανικό σώμα)

-
1. Documentary - BBC *How Art Made The World 2 - The Day Pictures Were Born*
<https://www.youtube.com/watch?v=eQWKpKbvc9M> και
<http://www.pbs.org/howartmadetheworld/>
 2. Greek Sculpture (Documentary - BBC *How Art Made The World*) <https://www.youtube.com/watch?v=G-nMtUrmsVI>
 3. BBC - *The Beauty of Diagrams: Vitruvian Man*
<https://www.youtube.com/watch?v=tBdEr2-C-U4>

